

ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Տ. ՄԵՍՐՈՊ ՎՐԴ. ՆՇԱՆԵԱՆԻ

Յիշատակարան 1917 Յունուար 1-էն

1918

Յուն. 4 Եշ.- Թարգմանատան սպասուոր Հմայեակ Բըրէյէրեան 20 տարեկան երիտասարդը (Սեբաստացի) ածուխէ քունաւորուած՝ երէկ առտուն սննեակին մէջ, մեռաւ եւ այսօր քաղուեցաւ:

Յուն. 5 Ուր.- Հանդէսով գացինք Բեքդեհէմ Սուրբ Ծննդեան տօնի առթիւ: Ճրագալոյցի պատարագէն վերջ երբ ժամարարը, սարկաւագները, մոմակալներն ու պահակները կը դառնային, յոյներ սինագարդ գաւիթէն անցքը արգիլել փորձեցին: Մերայինք մտիկ չընելով անցան: Հոն ներկայ եղող Ֆրանչիսկեան միաբաններ ծափահարեցին ի հեռուկս յունաց:

Յուն. 6 Շր.- Գիշերային մեր պատարագի ժամանակ յունաց խնկարկիչ քահանան դիմաւորելու եկող զոյգ մը մոմակալներ ուզեցին մեր եկեղեցին իջնել, մերայինք արգիլեցին, որուն վրայ ընդհարում տեղի ունեցաւ: Յոյները շնորհիւ տփոց կերան:

Փետր. 8 Եշ.- Անգլ. բանակը գրաւեց Երիֆովը:

Փետր. 9 Ուր.- Յովհ. Սարկ. Մարկոսեան մեկնեցաւ Դանիէլ Արքեպիսկոպոսին հետ:

Փետր. 13 Գշ.- Տ. Յարութիւն քհնյ. Թումայեան եւ ուրարակիր Մովսէս զաղրեցան ուսուցչական պաշտօնէ. Բորթ Սայիտ մեկնելուն պատճառաւ:

Փետր. 14 Դշ.- Վարժի մեծ սրահին մէջ սգահանդէս կատարուեցաւ ի յարգանս Հայ մարտիկներու յիշատակին:

Փետր. 19 Բշ.- Ուրարակիր Մովսէս եւ Տ. Յարութիւն մեկնեցան Բորթ Սայիտ:

Մարտ 9 Ուր.- Քսան եւ վեց հայ կամաւորներ մեկնեցան դէպի Բորթ Սայիտ: Պր. Ժօրժ Բիֆօ անձամբ եկաւ վանք ողջերէ մաղթելու: Մեկնողներուն մէջ կան

մէկ վարդապետ, երկու քահանայ, երկու սարկաւագ, մէկ ուրարակիր ու քանի մը աշխատուոր միաբաններ. մնացեալները գաղթականներ ու քանի մը քաղաքացիներ են:

Մարտ 20 Գշ.- Սալթի հայ գաղթականները Անգլիական կառավարութիւնը քերաւ Երուսաղէմ եւ քնակեցուց Պոլիարացուց քաղը:

Մարտ 21 Դշ.- Գաղթականներէն մաս մը փոխադրուեցան քերդի քովի դատարկ գօրանոցը:

Մարտ 24 Շր.- Գաղթականներէն 300ը տեղաւորուեցան վանքին մէջ, որոնցմէ մաս մը՝ Զամբաղ:

Ապրիլ 3 Գշ.- Տիկին Վիքթորիա Արշարունի Եգիպտոսէն ժամանեց Որբանոց կազմակերպելու:

Ապրիլ 6 Ուր.- Եգիպտոսի հայ պատուիրակութիւնը երեկոյին ժամանեց ու իջաւ Կրանտ Օթէլ: Անդամներն են՝ Միհրան Ղազարոսեան Բարեգործական Միութեան կողմէ, Արշակ Ֆերմանեան Նպաստամատոյցի կողմէ, եւ Ստեփան Եսայեան Ազգ. Միութեան կողմէ:

Ապրիլ 13 Ուր.- Եգիպտոսի Առաջնորդ Տ. Թորգոմ Եպս. Գուշակեան երեկոյեան կառախումբով Երուսաղէմ ժամանեց եւ վայելուչ հանդիսաւորութեամբ ու պատուով ընդունուեցաւ Կառավարութեան եւ Միաբանութեան կողմէ:

Ապրիլ 16 Բշ.- Թորգոմ Եպիսկոպոսին հետ գացի Բեքդեհէմ: Եկեղեցին քափօրով Ս. Այրը իջեցուցինք եւ նորեկ ուխտաւորաց համար սահմանեալ արարողութեամբ ուխտ կատարել տուինք: Երեկոյեան ժամը 2ին վերադարձանք:

Ապրիլ 17 Գշ.- Դաւիթ Վրդ., Սիմէոն Վրդ., եւ եւ Պր. Ղազարոս Մերկերեան գացինք երեկոյին Ս. Յարութիւն, լուսա-

ւորեայի արարողութեանց եղանակը նշտելու: Հոն էին կառավարչի թարգման Հատտատ Պէյ եւ Յունաց Միաբանութենէն քանի մը հոգիներ: Սովորութիւնները նշդելու ժամանակ երբ մտանք Ս. Գերեզման, Յոյները պնդեցին՝ թէ մեր լուսահանը դուրս կը մնայ, եւ միայն իրենց Պատրիարքը Գերեզման կը մտնէ եւ դուրս կ'ելլէ, ու անոր ձեռքի մոմէն կը վառէ մերինը: Յետոյ գացինք տեսարան (Յունաց), ու հոն շարունակուեցաւ վէճը նոյն խնդրոյն շուրջ:

Ապրիլ 18 Դշ.- Մեր կողմէն եւ եւ Դաւիթ Վարդապետ, Պր. Ղազարոս եւ Պր. Սողոմոն, ֆէրմաններ առած առտուան ժամը 9ին գացինք կառավարական պաշտօնատուն, Հատտատ Պէյի բով: Յոյներէն կային երկու վարդապետներ եւ գրագիրնին ձորնի Դոմսի: Մինչեւ կէսօրէն վերջ վէճը ու բանակցութիւնները տեւեցին: Ժամը 5ին նորէն գացինք նոյն անձերով եւ վէճը շարունակուեցաւ մինչեւ ժամը 8: Թորգոմ Եպիսկոպոս կառավարչին գնաց առտուան ժամը 10ին եւ երեկոյեան 6ին: Գիշերը ժամը 10ին Հատտատ Պէյ Թորգոմ Եպիսկոպոսին եկաւ անգլիացի սպայի մը հետ եւ մինչեւ ժամը 11ին բանակցեցաւ: Հատտատ Պէյ Օրթոտոքս յոյն է եւ յայտնի համարձակ կրօնակիցներուն կողմը կը բռնէ ու անոնց փաստաբանի դերին մէջ մտած է քան արդար ու անաչառ դատաւորի:

Ապրիլ 19 Եշ.- Ոսնկուայի արարողութեան ըստ հրաւերի ներկայ եղան Անկլիկան Եպիսկոպոսը իր տիկնոջ ու երեցին հետ, կառավարիչ Մր. Սթորս եւ հետեւորդներ թիով տասն, եւ ուրիշ ֆրանսացի ու անգլիացի սպաներ: Արարողութեան վերջանալուն Անկլիկան Եպիսկոպոսը բեմ հրաւիրուելով շուրջառ, թագ եւ գաւազան տրուեցաւ եւ անգլիներէն լեզուով վերջին աւետարանը կարդաց եւ օրհնութիւն տուաւ ժողովուրդին:

Թորգոմ Եպիսկոպոս բողոքագիր մը դրկեց կառավարչին լուսաւորեայի խնդրոյն համար ժամը 2ին, ձեռամբ Պր. Արշակ Ֆէրմանեանի: Ժամը 5ին Պր. Ղազարոսի հետ գացի Հատտատ Պէյի: Յոյները հոն էին: Ծանր խօսքեր փոխանակուեցան եւ եւ քարկացած դուրս ելայ: Հատտատ Պէյի կողմնակալ ուղղութիւնը հասկցուցինք զին. կառավարչին եւ յայտնեցինք անոր մասին մեր անվարանդութիւնը:

Ապրիլ 20 Ուր.- Առտու ժամը 10ին կառ. Մր. Սթորս իր բով հրաւիրեց Թորգոմ Եպիսկոպոս եւ Յունաց Սինայի Մետրոպոլիտ Տէր Պարփիրիոս (որ հիւրաբար Երուսաղէմ կը գտնուի, հանդէսներուն նախագահելու համար) ու խոստում ուզեց անոնցմէ խաղաղութիւնը պահպանելու: Երկու Եպիսկոպոսները ապահովուցինք *statu quo*-ն պահպանելու պայմանով, անշուշտ *statu quo*-ն ըսելով իւրաքանչիւրը իր տեսակետը կ'ըմբռնէր:

Երեկոյեան ժամը 4.30ին ըստ հրաւերի Գիւտ Եպս. եւ Դաւիթ վրդ. գացին կառավարչի բով: Վերջինս դարձեալ նոյն ապահովութիւնը պահանջեց ըսելով թէ կառավարութիւնը իր որոշումը տուած է, զոր պիտի հաղորդէ երկու Եպիսկոպոսներուն, միայն սաչափ կ'աւելցնէ. «Վստահ կրնաք ըլլալ որ այդ որոշումը ձեզի նպաստաւոր է»:

Երեկոյեան ժամը 6ին երկու Եպիսկոպոսները նորէն կը հրաւիրուին կառավարչի օթոմոպիլով: Կառավարիչը կը կարդայ զին. հրամանատարի հրահանգը թէ կարգապահութեան հակառակ ընթացք ունեցողները խստօրէն պիտի պատժուին, *statu quo*-ն անխախտ պիտի պահուի, եւ որեւէ կողմի բողոքը յետոյ նկատողութեան պիտի առնուի: Եւ այդ հրամանը լսած ըլլալուն համար երկու Եպիսկոպոսները կը ստորագրեն:

(շարունակելի)